

Л.В. Сорокіна (Міжнародний університет фінансів, м. Київ, Україна)
**ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ
РЕГУЛЯТОРІВ НА ДИНАМІКУ НАГРОМАДЖЕННЯ
КАПІТАЛУ У БУДІВНИЦТВІ УКРАЇНИ**

У статті виконано сценарне моделювання розвитку будівельної галузі за різноманітних цілеспрямованих регуляторних впливів макроекономічного рівня. Проаналізовано зв'язок між вартістю нагромадженого капіталу та потенціалом податкової спроможності будівництва.

Ключові слова: нагромадження капіталу, податковий потенціал, сценарії розвитку, імітаційне моделювання, ставка податку ПДВ, норма амортизації, період оновлення капіталу.

Форм. 1. Рис. 4. Літ. 23.

Л.В. Сорокіна (Международный университет финансов, г. Киев, Украина)
**ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ
РЕГУЛЯТОРОВ НА ДИНАМИКУ НАГРОМОЖДЕНИЯ
КАПИТАЛА В СТРОИТЕЛЬСТВЕ УКРАИНЫ**

В статье выполнено сценарное моделирование развития строительной отрасли при разнообразных целеустремленных регуляторных влияниях макроэкономического уровня. Проанализирована связь между стоимостью накопленного капитала и потенциалом налоговой возможности строительства.

Ключевые слова: нагромождение капитала, налоговый потенциал, сценарии развития, имитационное моделирование, ставка налога НДС, норма амортизации, период обновления капитала.

L.V. Sorokina (International University of Finance, Kyiv, Ukraine)
**STUDYING THE INFLUENCE OF MACROECONOMIC REGULATORS
UPON DYNAMICS OF CAPITAL ACCUMULATION IN THE SECTOR
OF BUILDING & CONSTRUCTION WORKS IN UKRAINE**

The article carries out the scenario modelling of the building & construction works industry development at various purposeful regulatory influences of the macroeconomic level. The relation between the cost of the accumulated capital and the potential of tax ability of building & construction works is analyzed.

Keywords: capital accumulation; tax potential; development scenarios; simulation modeling; VAT rate; depreciation rate; period of capital renewal.

Постановка проблеми. Будівельна галузь, що за сутністю своєї діяльності детермінує процес й обсяги нагромадження капіталу в країні, тривалий час не виконує свою капіталотворюючу роль. Це підтверджує низький внесок галузі у валовий внутрішній продукт країни – з 2002 р. по 2010 р. він не перевищував 5% [8; 16]. Відставання темпів нагромадження капіталу у виробничій сфері та глибокі структурні диспропорції у діяльності будівельної галузі передусім зумовлені відсутністю ефективного регулювання даного бізнес-напрямку на макрорівні. Причина невідповідності пов'язана з неефективною інвестиційною політикою держави. Діяльність капіталотвірної будівельної галузі головним чином спрямовувалась на задоволення внутрішнього споживання домогосподарств, об'єкти ж соціальної сфери інфраструктури, виробничі потужності мали другорядне значення у продукції будівельного виробництва. На

жаль, в Україні використання як стимулюючих, так і стримуючих інструментів макроекономічного регулювання поки що не призвело до очікуваного економічного ефекту. Незважаючи на те, що станом на 13.09.2010 будівельну галузь регламентувало 209 законодавчих актів (16 законів, 92 акти Кабінету Міністрів України, 8 актів Президента України, 93 акти центральних органів виконавчої влади, з яких 63 – безпосередньо галузевим міністерством) [11], у будівельній галузі проблема «ефективного власника», безпосередньо пов'язана із макроекономічними умовами, так і не втратила гостроти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідники вважають, що «будівельний комплекс має вагомий ресурсний потенціал для швидкого економічного розвитку, але він повністю не використовується» [12, 173].

Мало привертає увагу дослідників і проєктантів не лише становище будівельного сектору на ринку капіталів, але й сам будівельний ринок, хоч обсяги капіталів, які обертаються в цій сфері, є доволі значними. Значною мірою це пов'язано з тим, що найголовніша проблема будівельного ринку сьогодні – це його стійка непрозорість [10, 56]. Такий факт пояснюється браком системної профільної інформації, недосконалої класифікації будматеріалів і типів об'єктів й одиниць вимірювань, використання «тіньових схем» у діяльності будівельних організацій, виконання ремонтно-будівельних робіт некваліфікованими бригадами – самоуками [15, 204]. До причин, які гальмують розвиток будівельного ринку, науковці зараховують відсутність системи обов'язкової сертифікації на чималу кількість виготовлених будівельних матеріалів і виконання ремонтно-будівельних робіт [4; 6], чим користується більшість будівельних підприємств.

Заслугує на увагу стаття Ю. Суркової [18], де систематизовано погляди науковців на фактичне місце державного регулювання будівельної галузі у її відтворювальних процесах, зокрема, думка, що «надмірна, невласлива, непотрібна або навіть несправедлива роль», яка пов'язана із «надмірним управлінським завзяттям» державного сектору й органів влади та їх бажанням перерозподілу суспільного продукту [9], тобто держава стає «небажаним учасником» будівельного процесу. Дані Інституту економічних досліджень і політичних консультацій [5] дозволяють окреслити проблемність ділового середовища на будівельному ринку в Україні, а саме: судова система нездатна забезпечити виконання комерційних угод і захистити будівельні фірми від злочинності та рейдерства; існує величезне регуляторне навантаження на будівельний бізнес: непряме втручання держави, непередбачуваність і нечіткість регуляторних актів і певний часовий податок; розгортання корупції аж до рівня інституційного механізму ведення справ. В аспекті вивчення ефективності макроекономічного регулювання посткризового відновлення національної економіки і будівельної галузі варто відзначити такі важливі нормативні акти, як [1–3], також під час дослідження було враховано фундаментальні положення методології макроекономічного аналізу [13; 17; 19–23].

Невирішена частина проблеми. Чимало заходів макроекономічного регулювання, серед яких програми соціального та економічного розвитку, внесення змін і доповнень до Податкового кодексу, формування засад здійснення монетарної політики, вимагають поглибленого вивчення можливих наслідків.

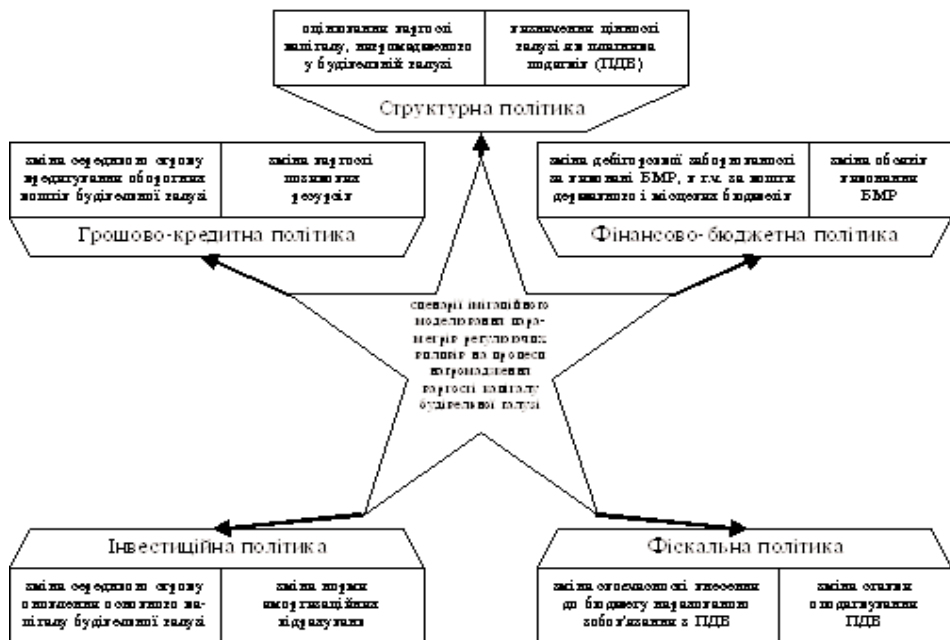
зі нами запропоновано в [14]. Слід відзначити, що найголовніші структурні підсистеми («операційний грошовий потік», «ресурси», «фінанси» і «дисконтування») дозволяють визначити очікувану вартість нагромадженого капіталу, визначену на основі дохідного підходу та податку на додану вартість, що підлягає внесенню до бюджету у найближчі три роки. Прогнозні результати дисконтуються з урахуванням мінливості очікуваної альтернативної дохідності активів та ризикованості погіршення результатів діяльності підприємств будівельної галузі. Вхідними даними моделі є показники витрат на оплату праці разом із відрахуваннями Єдиного соціального внеску у будівельній галузі, інформація про введені за останній звітний рік основні засоби та нараховану амортизацію, залишкову вартість основних засобів [7], що вводиться до блоків-констант "Salary", "Mash", "Capital 2010", позначених на рис. 1. затемненням. Програмна реалізація моделі здійснена в середовищі "Simulink MATLAB", що дозволяє виконувати чисельне моделювання динамічних систем. Крім стохастичних факторних залежностей, для врахування чинників неви-значеності макро- і мікрорівня будівельної галузі у моделі передбачено вико-ристання генераторів випадкових сигналів, розподілених за нормальним зако-ном, і застосування алгоритмів нечіткого висновку. Кількісні параметри на-лаштувань відповідних блоків моделей було встановлено в результаті поглиб-леного статистичного аналізу взаємозв'язків між економічними показниками діяльності підприємств будівельної галузі за 2003–2010 роки. За допомогою моделі було реалізовано п'ять сценаріїв функціонування будівельної галузі у середньостроковій перспективі, пов'язаних з основними напрямками ціле-спрямованого регуляторного впливу (рис. 2). Економічний інтерес до будівельної галузі такого представника макроекономічного оточення, як держава передусім визначається податковим потенціалом будівництва, що формує по-тік доходів від нефінансових корпорацій до державного бюджету. Тобто вар-тість, нагромаджена неопублічними компаніями, безпосередньо пов'язана з їх-ньою податковою спроможністю, оскільки цінність бізнес-системи підпри-ємства чи навіть цілої галузі для держави є співвідносною із дисконтованою сумою податкових платежів за прогнозний період і поточною вартістю ревер-сії нагромаджених активів. Остання визначається ринковою вартістю майна компаній на кінець прогнозного періоду або ж капіталізованим показником податкових платежів в останньому році прогнозного періоду. Головною умо-вою можливості аналітичних порівнянь є зіставність результатів, що забезпе-чується використанням відносних показників. У зв'язку з цим у подальших обчисленнях під показником «податковий потенціал» мається на увазі співвід-ношення дисконтованої суми очікуваних податкових платежів до бюджету щодо суми сплачених галуззю непрямих податків за 2009 р., яка, згідно з [7], становила 3474 млн. грн.

Вибір як базового показника кризового 2009 р. пояснюється найнижчою ефективністю галузі та катастрофічним падінням обсягів виконаних будівель-но-монтажних робіт (БМР). З урахуванням знецінення грошей у часі можна встановити *граничний показник втрат податкового потенціалу*, який свідчить про зниження податкової спроможності галузі, порівняно із найбільш невда-

лим 2009 роком. Припустивши, що податкові платежі галузі зберуться на рівні найменш успішного 2009 р. протягом найближчих трьох років, відповідно до прогнозного горизонту імітаційної моделі, *граничний показник втрат податкового потенціалу* можна розглядати як поточну вартість анuitету строком три роки за певною ставкою дисконтування. Розмір ставки пропонується визначити *подвійним розміром облікової ставки НБУ на момент дослідження*, чим, буде забезпечено врахування макро- і мезоекономічних ризиків. Таким чином, *граничний показник втрат податкового потенціалу* ($G\_PVA_{(3;0.155)}$) становить 2,26 *раза*:

$$G\_PVA_{(3;0.155)} = \frac{1 - \left(\frac{1}{1 + 2 \times \frac{7,75\%}{100\%}} \right)^3}{2 \times \frac{7,75\%}{100\%}} = 2,26. \quad (1)$$

Це означає, що надходження ПДВ від будівельної галузі до Державного бюджету у найближчі три роки не перевищить кризові обсяги 2009 р. лише тоді, коли дисконтована сума прогнозних податкових надходжень перевищить

відповідний показник 2009 р. більше, ніж у 2,26 *раза*.

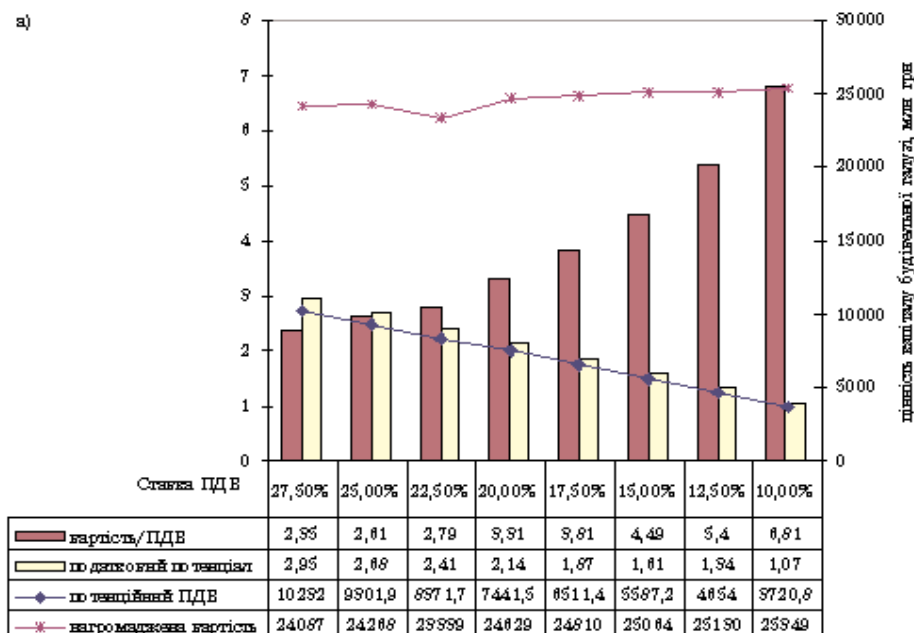
Рис. 2. Сценарій імітаційного моделювання нагромадження вартості капіталу у будівництві з використанням інструментів макроекономічного регулювання, авторська розробка

З метою сценарного імітаційного моделювання макроекономічного регулювання нагромадженням вартості капіталу у будівництві за першим напрям-

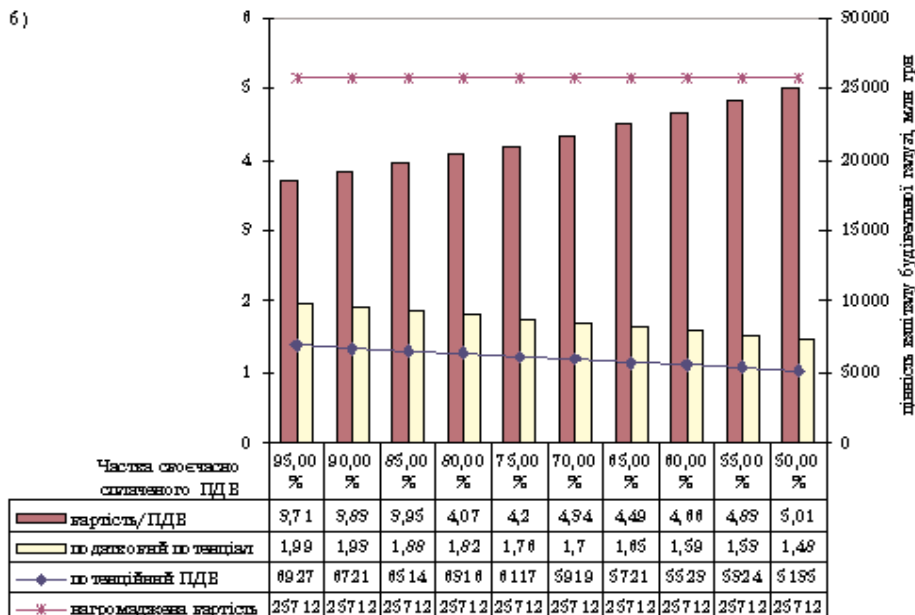
ком «Зміна ставки податку на додану вартість та умов своєчасності розрахунку галузі за нарахованими зобов'язаннями» було виконано дев'ять експериментів.

Їх здійснення передбачало заміну співвідношення «податкове зобов'язання з ПДВ/прогноз чистого доходу» із кроком зміни 2,5 відсоткових пункти. Результати обчислень для галузі наведено на діаграмі (рис. 3а). Як свідчать результати розрахунків, із зниженням ставки оподаткування посилюється розрив між потенційними доходами галузі і її цінністю для національної економіки як платника податків. Мультиплікатор «вартість (за дохідним підходом)/ПДВ» зростає у 2,89 раза — до 6,81 порівняно з 2,35, який відповідає ставці ПДВ у 27,5%. Порівняно із сумою непрямих податків, внесених галуззю до бюджету у 2009 р. (3474 млн. грн.), перевищення потенційної податкової спроможності наближається до 3-кратного розміру, якщо ставка ПДВ становитиме 27,5%. При ставці ПДВ, яка дорівнює 10%, зазначене перевищення нівелюється майже до одиниці. Вартість капіталу, нагромадженого галуззю у найближчі три роки, виявилась майже нечутливою до змін ставки ПДВ: найбільш помітні її коливання спостерігались у випадку зміни податкового навантаження з 25% до 20%. Зниження ставки податку понад 20% не лише послаблює податковий потенціал галузі, але й уповільнює відносний приріст вартості капіталу.

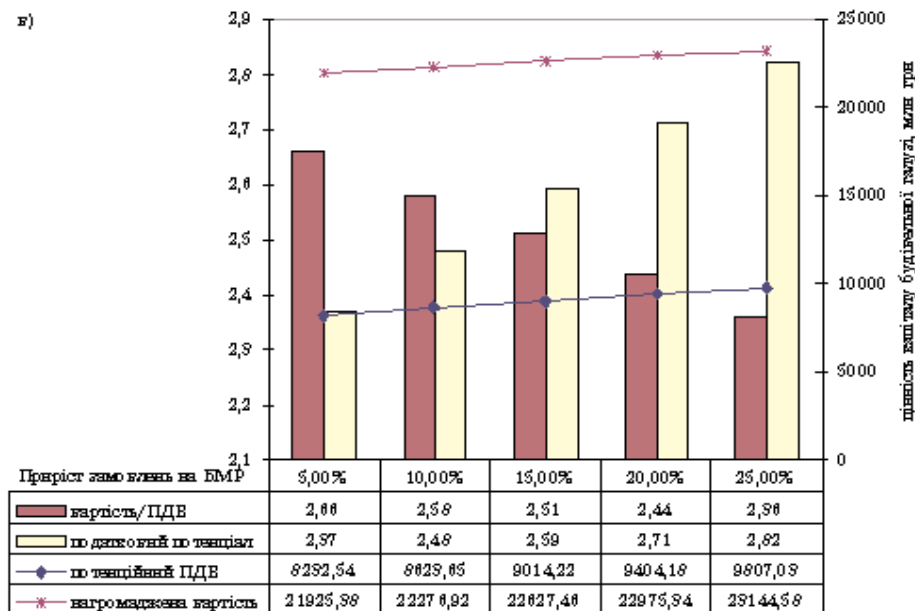
Так, зниження ставки ПДВ з 17,5% до 15% призводить до зростання вартості галузевого капіталу на 6,27%, а з 15% до 12,5% викликає підвищення вартості капіталу тільки на 1,4%. Таким чином, оптимальним для галузі є рівень

податкового навантаження по ПДВ, який складає 15%.

а) ставки оподаткування ПДВ

б) своєчасності внесення до бюджету нарахованого зобов'язання з ПДВ
в) обсягів виконання БМР

Рис. 3. Результати імітаційного моделювання за сценаріями зміни, авторська розробка

Сценарне імітаційне моделювання залежності вартості капіталу, нагромад-

женого у будівництві, від платіжної дисципліни галузі в частині розрахунків за зобов'язаннями з ПДВ передбачало зміну частки нарахованого податку, який вноситься до бюджету своєчасно. Крок зміни частки своєчасно сплаченого ПДВ становив 5%, при цьому ставка ПДВ була зафіксованою на рівні базового варіанта – 19% у середньорічному обчисленні. Результати обчислень для галузі наведено на діаграмі (рис. 3б). Як свідчать дані рис. 3б, несвоєчасна сплата податкових зобов'язань аж ніяк не позначається на розрахункових значеннях вартості нагромадженого капіталу, проте має усталений, хоча й не надто сильний негативний вплив на податковий потенціал галузі. Якби будівельні підприємства своєчасно вносили до бюджету не менше 95% нарахованого податкового зобов'язання, то за найближчі три роки потенційна податкова спроможність за ПДВ перевищила фактично сплачені непрямі податки за 2009 р. в 1,99 раза, а не в 1,88 раза, як у базовому сценарії, виконаному у припущенні щодо 85-відсоткової платіжної дисципліни галузі. Результати обчислень для галузі наведено на діаграмі (рис. 3в). Як свідчать результати розрахунків, із зростанням обсягів виконуваних галуззю БМР розрив між потенційними доходами галузі і її цінністю як платника податків неістотно зменшується – з 2,66 до 2,36 раза. Одночасно зростає і податковий потенціал галузі: якщо обсяги будівельної продукції щорічно зростатимуть на 25%, прогноз ПДВ, сплаченого будівництвом у найближчі три роки до державної скарбниці, перевищить показник кризового 2009 р. у 2,83 раза. Підвищення обсягів робіт позитивно впливає і на вартість капіталу, нагромадженого у галузі, проте темпи її приросту не лишаються сталими, а дещо уповільнюються. Так, збільшення обсягів БМР на 20%, порівняно із випадком 15-відсоткового зростання, призводить до підвищення вартості капіталу галузі, розрахованого за дохідним підходом на 347,88 млн. грн. (22975,34 – 22627,46). Однак наступний сценарій – подальше збільшення обсягів БМР до 25% призведе до зростання вартості капіталу галузі тільки на 169,24 млн. грн. (23144,56 – 22975,34). Таким чином, найбільш сприятливим для галузі є темп зростання робіт у 20% щороку протягом найближчих трьох років за збереження досягнутої частки дебіторської заборгованості у чистому доході, яка в даній моделі врахована на рівні 40%. Однак з урахуванням обмеженості платоспроможного попиту на будівельну продукцію прийнятним буде вже *10-відсоткове зростання*.

Сценарії погіршення розрахункової дисципліни замовників БМР було змодельовано, виходячи з припущення про зростання обсягів будівельного виробництва на 10%. Як свідчать результати експериментів, зміна дебіторської заборгованості не чинить істотного впливу на досліджувані показники: зростання вартості капіталу не перевищує 0,25% на кожен відсоток затримки оплати виконаних БМР, а скорочення податкового потенціалу виявилось меншим, ніж 0,1% на кожен відсоток зростання дебіторської заборгованості доти, доки приріст дебіторської заборгованості не перевищить 20%. Отже, зростання обсягів замовлень на будівельну продукцію не повинно відставати від збільшення дебіторської заборгованості більше, ніж на 20 відсоткових пунктів. Таку залежність слід враховувати під час укладання державних замовлень на будівництво та ремонт будівель, споруд, об'єктів інфраструктури і благоустрою, а також при здійсненні взаєморозрахунків за виконані роботи, які фінансуються за рахунок коштів державного й місцевих бюджетів.

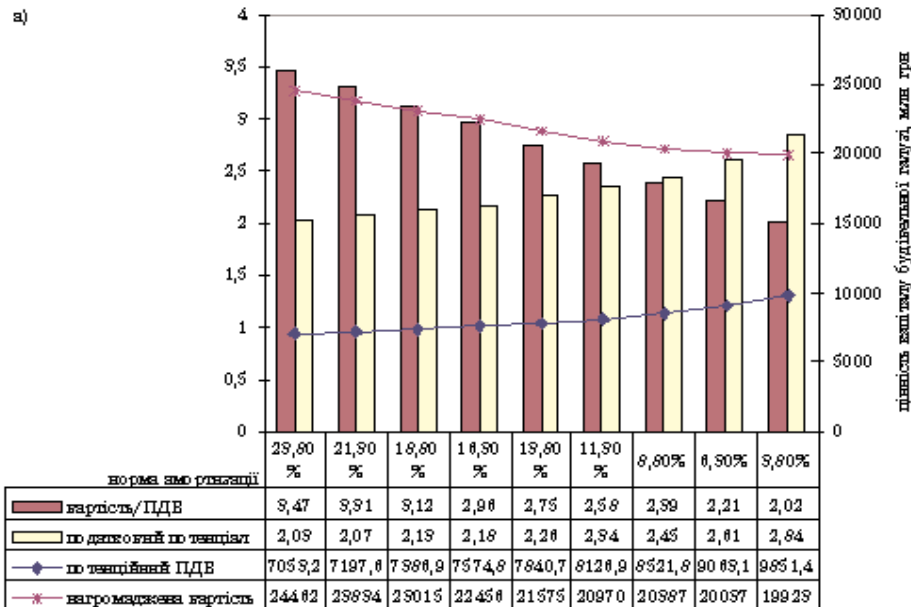

Третя група експериментів виконувала сценарне моделювання змін норми амортизаційних відрахувань та періоду оновлення основного капіталу. Крок зміни норми амортизаційних відрахувань складав 2,5%, а результати моделювання систематизовано на рис. 4а.

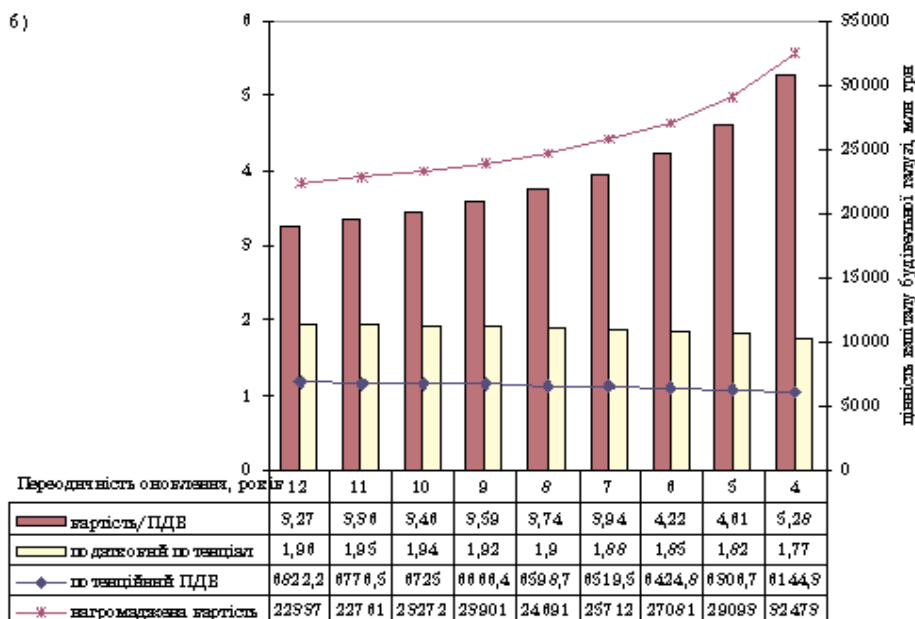
Зниження норми амортизаційних відрахувань має різноспрямований вплив на досліджувані показники: податковий потенціал галузі в частині ПДВ усталеними темпами підвищується, у той час як вартість нагромадженого капіталу невинно знижується. При цьому перевищення прогнозної сплати ПДВ на найближчі три роки над сумою, внесеною до бюджету в 2009 р., може досягнути 2,84% за річної норми амортизаційних відрахувань 3,8%. Таким чином, стимулювальна фіскальна політика, або ж жорстка дезінвестиційна політика досягають майже однакових результатів: зростання обсягів замовлень будівництва на 25% за таких же темпів зростання дебіторської заборгованості збільшать податковий потенціал будівництва до 2,82 раза (рис. 4б). Ретельний аналіз свідчить, що темпи зниження вартості нагромадженого будівництвом капіталу є найбільшими за зміни норми амортизаційних відрахувань з 16,3% до 11,3% – відповідна ділянка верхньої лінії на діаграмі має найбільший від’ємний нахил.

Отже, найоптимальнішою з точки зору цінності капіталу будівельної галузі для зовнішніх інвесторів і держави є річна норма амортизаційних відрахувань, яка складає 16,3%.

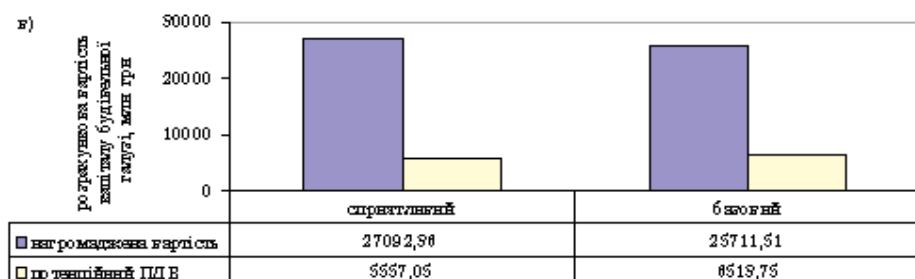
Середній період оновлення основного капіталу галузі у базовому варіанті моделі складає сім років. Модель побудована, виходячи із припущення, що кожного року будівельні підприємства витрачають на оновлення наявних будівельних машин, механізмів та інших основних засобів суму, не вищу ніж

1/7 первісної вартості основного капіталу, наявного на початок кожного прогнозного періоду. Результати моделювання систематизовано на рис. 4б.

а) за сценаріями зміни норми амортизаційних відрахувань для будівельної галузі;

б) за сценаріями зміни періоду оновлення основного капіталу будівельної галузі;

в) за базовими і найсприятливішим макроекономічними умовами діяльності будівельної галузі

Рис. 4. Результати імітаційного моделювання, авторська розробка

Хоча прискорена модернізація основного капіталу позитивно позначається на вартості нагромадженого капіталу, яка може наблизитись до величини майже 32,5 млн. грн., податкова спроможність при цьому знижується порівняно неістотно – менше, ніж на 1 млн. грн. Отже, зростання податкового кредиту, валових витрат та амортизаційних відрахувань значною мірою компенсується підвищенням доходів від основної діяльності і суми непрямих податків, які безпосередньо пов'язані з виручкою будівельної галузі. Проте сценарій із чотирирічним періодом оновлення основного капіталу є занадто оптимістичним. Крім того, такий короткий строк служби будівельної техніки не відпові-

дає ані економічно виправданому терміну життя подібного обладнання, ані нормам податкового законодавства щодо мінімального строку корисного використання основних засобів. Тому у зв'язку з досліджуваним аспектом цінності будівельної галузі для держави цим варто визнати найсприятливішим для нагромадження вартості термін служби основних засобів 5–10 років. Ретельний аналіз діаграми на рис. 4б. свідчить, що на цьому інтервалі лінія нагромадженої будівництвом вартості капіталу має найстрімкіший позитивний нахил. Оскільки закладений у базовий варіант моделі 7-річний період оновлення основного капіталу майже збігається із серединою встановленого оптимального інтервалу, варто визнати його як одну з умов стимулювання нагромадження вартості капіталу у будівництві. Таким чином, річна норма амортизаційних відрахувань для будівництва має становити не менше 14,3% ($= 1/7$). Враховуючи результати сценарного імітаційного моделювання інвестиційної політики щодо будівельної галузі, доцільно знизити мінімальні строки корисного використання для машин, обладнання транспортних засобів, тимчасових нетитульних споруд – до 4 років, для інструментів, приладів, інвентарю – до трьох років. Оскільки зазначені види основних засобів складають понад 50% матеріального основного капіталу галузі, то незначне зростання річної норми амортизаційних відрахувань та періоду оновлення виробничих засобів позитивно відобразиться і на вартості нагромадженого у будівництві капіталу, і на сумі непрямих податків, внесених нею у бюджет у найближчі три роки.

Четвертий напрямок сценарного імітаційного моделювання змін вартості капіталу, нагромадженого у будівництві України, виконувався з метою вивчення впливу на галузь інструментів монетарної політики. Низка імітаційних експериментів була виконана шляхом внесення в базовий варіант імітаційної моделі коригувань, пов'язаних із змінами вартості позикового капіталу та строку кредитування будівельної галузі. Як свідчать розрахунки, здешевлення позикових коштів за незмінних інших умов діяльності будівництва жодним чином не відобразиться на податковому потенціалі галузі, проте він виявився дещо вищим, порівняно з базовим варіантом (7441,54 млн. грн. > 6519,47 млн. грн.). Враховуючи результати моделювання, вважаємо за доцільне визначити *5-річний термін кредитування обігових коштів галузі як найсприятливіший для нагромадження ринкової вартості її підприємств.*

П'ятий напрямок сценарного імітаційного моделювання мав на меті визначити потенціал нагромадження вартості будівництва у найбільш сприятливих макроекономічних умовах, забезпечення яких дозволить одночасно зберегти цінність галузі-платника податків для держави. Найоптимальніші умови роботи галузі, які дозволяють максимізувати вартість нагромадженого капіталу, обчислену на основі дохідного підходу: ставка ПДВ 15%, зростання обсягів виконуваних БМР на 10%, ставка за кредитах на поповнення обігових коштів і на придбання основних засобів 12,5%, норма амортизації 16,3%, строк кредитування – не більше 5 років, строк оновлення виробничих основних засобів – не більше 7–10 років. За таких умов розрахована за дохідним підходом вартість капіталу, нагромаджена будівництвом, зросте порівняно з базовим варіантом на 5% і складе 27092,36 млн. грн. (рис. 4в).

При цьому податковий потенціал, навпаки, скоротиться на 15% – до

5557,05 млн. грн. Таким чином, еластичність податкового потенціалу за величиною нагромадженої вартості капіталу наближається до трьох: кожен відсоток зростання вартості капіталу, зумовлений наближенням макроекономічних умов функціонування галузі до найбільш сприятливих, супроводжуватиметься тривідсотковим зниженням погашення податкових зобов'язань з ПДВ. Зазначена тенденція має бути врахованою при плануванні податкової спроможності нефінансових корпорацій, визначенні фіскальної ємності регіонів та інноваційних проектів.

Висновки. Численні експерименти показали, що умови, сприятливі для нагромадження вартості капіталу у будівництві, значно скорочують здатність галузі до виконання дохідної частини бюджету. Посилення податкової спроможності галузі можливе за таких макроекономічних умов: ставка податку на додану вартість має бути не нижчою за 22,5%; щорічне зростання обсягів виконуваних БМР не нижче, ніж на 5%, річна норма амортизаційних відрахувань не вища за 13,8%. Еквівалентних результатів за посилення податкового потенціалу галузі можна досягти за допомогою різних макроекономічних інструментів: стимулювальної фінансово-бюджетної політики, пов'язаної із щорічним зростанням обсягів замовлень будівництва на 25% або ж жорсткої дезінвестиційної політики, що полягає у зниженні річної норми амортизаційних відрахувань до річної норми амортизаційних відрахувань (3,8%).

Найоптимальніші умови роботи галузі, які дозволяють максимізувати вартість нагромадженого капіталу, обчислену на основі дохідного підходу: ставка ПДВ 15%, зростання обсягів виконуваних БМР на 10%, ставка за кредитами на поповнення обігових коштів і на придбання основних засобів 12,5%, норма амортизації 16,3%, строк кредитування – не більше 5 років, строк оновлення виробничих основних засобів – не більше 7–10 років. При цьому кожен відсоток зростання вартості капіталу, зумовлений наближенням макроекономічних умов функціонування галузі до найбільш сприятливих, супроводжуватиметься тривідсотковим зниженням погашення податкових зобов'язань з ПДВ.

Таким чином, зростання будівельної галузі, впровадження новітніх інноваційних технологій спорудження промислових і цивільних об'єктів стане можливим лише в результаті розв'язання фундаментальної економічної суперечності між споживанням і нагромадженням: втрата податкового потенціалу є необхідною умовою збереження життєздатності галузі та її посткризового відновлення.

1. Податковий кодекс України від 2.12.2010 №2755 VI. – К.: ІВЦ ДПА України, 2010. – 336 с.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення фінансових механізмів здійснення інвестицій у будівництво житла: Закон України від 18.12.2008 №692-VI зі змінами і доповненнями // zakon1.rada.gov.ua.

3. Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва: Закон України від 25.12.2008 №800-VI зі змінами і доповненнями // zakon1.rada.gov.ua.

4. *Белугін В.С.* Управління будівельними організаціями в умовах ринкової економіки // Будівництво України. – 2005. – №5. – С. 13–15.

5. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій // www.ier.kiev.ua.

6. *Ісаєнко Д.В.* Державна політика у сфері забезпечення стійкого функціонування будівельної галузі // Актуальні проблеми державного управління: Збірник наук. праць. – 2010. – №1 //

www.nbu.gov.ua.

7. Макроекономічні показники // www.ukrstat.gov.ua.
8. Національні рахунки // Держкомстат України // ukrstat.gov.ua.
9. *Новицький В.* Інституціоналізм у діалектиці сучасного економічного розвитку // Економіка України. – 2005. – №7. – С. 49–58.
10. *Пасічник В.* Маркетинг будівельних ринків України: поточний стан і перспективи // Маркетинг в Україні. – 2006. – №4. – С. 55–59.
11. Перелік чинних в Україні кошторисних нормативних документів у галузі будівництва // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України // www.minregionbud.gov.ua.
12. *Пинда Ю.В.* Тенденції розвитку та структурних зрушень у будівельному комплексі Львівської області // Регіональна економіка. – 2008. – №3. – С. 167–174.
13. *Пухтаєвич Г.О.* Аналіз національної економіки: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2005. – 254 с.
14. *Сорокіна Л.В.* Вдосконалення процедури моніторингу нагромадження капіталу у будівництві // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №10. – С. 113–125.
15. *Соха Ю.І., Процак К.В.* Формування будівельного ринку в Україні // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2009. – №640. – С. 203–207.
16. Статистичний щорічник України за 2010 рік / За ред. О.Г. Осауленка. – К.: Консультант, 2011. – 560 с.
17. *Столерю Л.* Равновесие и экономический рост (принципы макроэкономического анализа) / Пер. с франц.; Под ред. Б.Л. Исаева. – М.: Статистика, 1974. – 472 с.
18. *Суркова Ю.* Самоврядні організації як модель державно-суспільного партнерства на будівельному ринку України // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2009. – №1. – С. 25–36.
19. *Haavelmo, T.* (1944). The Probability Approach in Econometrics. *Econometrica*, Vol. 12.
20. *Hicks, J.* (1965). *Capital and Growth*. Oxford: Clarendon Press. 343 p.
21. *Myerson, R.* (2007). Perspective of mechanism Design in Economic Theory. Nobel Prize lecture // home.uchicago.edu.
22. *Myerson, R.B.* (2005). *Probability models for economic decisions*. Belmont: Thomson, Brooke, Cole.
23. *Solow, R.M.* (1974). The Economics of Resources or the Resources of Economics. *American Economic Review*, 64(2): 1–14.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2011.